

Η θέση της Ελλάδας στην Έρευνα και Καινοτομία

Των ΚΩΣΤΑ ΦΩΤΑΚΗ* και ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΕΛΙΜΗ**

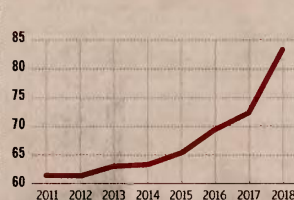
Το τελευταίο διάστημα διακινούνται σε ημερίδες και δημοσιεύματα απόψεις σχετικά με την έρευνα και καινοτομία που περιγράφουν με μελανά χρώματα τη θέση της χώρας, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Αν και πάντα πρέπει να επιδιώκεται το καλύτερο, οι απόψεις αυτές απέχουν πολύ από την πραγματικότητα και βασίζονται είτε σε άγνοια είτε σε αποσπασματική και επιπόλαια χρήση στοιχείων που παρέχονται από διεθνείς οργανισμούς αξιολόγησης ή, τέλος, σε εσκεμμένη παρερμηνεία τους. Για την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων, κρίσιμη σημασία είναι η παρακολούθηση των τάσεων που καταγράφονται για αυτές τις επιδόσεις, οι οποίες σημειωτών έχουν επιτευχθεί μέσα στο πλαίσιο βαθιάς κοινωνικοοικονομικής κρίσης. Σύμφωνα με την έκθεση του 2019 για τον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας (European Innovation Scoreboard), η Ελλάδα κατατάσσεται 2η ανάμεσα σε 28 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) όσον αφορά τον ρυθμό ανάπτυξης Καινοτομίας την περίοδο 2011-2018 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_19_2991).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
Η θέση της Ελλάδας (μέσα στους κύκλους) στην Ε.Ε.-28 στον δείκτη έντασης δαπανών για Έρευνα & Ανάπτυξη

ΠΗΓΗ: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (2018)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
Επιδόσεις της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας

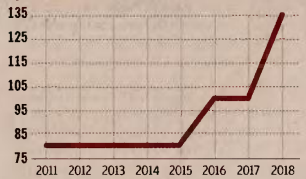
ΠΗΓΗ: European Innovation Scoreboard (2019)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
Επιδόσεις της Ελλάδας στον δείκτη διαθεσιμότητας κεφαλαίων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital) του Ευρωπαϊκού Δείκτη Καινοτομίας

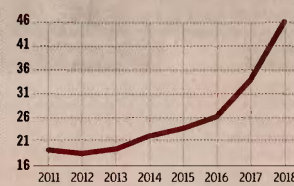
ΠΗΓΗ: European Innovation Scoreboard (2019)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4
Επιδόσεις της Ελλάδας στον δείκτη ποσοστού μικρομεσαίων επιχειρήσεων που διαθέτουν καινοτομία προϊόντων ή/και διαδικασιών

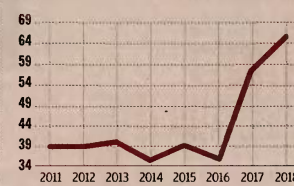
ΠΗΓΗ: European Innovation Scoreboard (2019)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5
Επιδόσεις της Ελλάδας στον δείκτη δαπανών Έρευνας & Ανάπτυξης (Ε&Α) στον ιδιωτικό τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ

ΠΗΓΗ: European Innovation Scoreboard (2019)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6
Επιδόσεις της Ελλάδας στον δείκτη φιλικού περιβάλλοντος για καινοτομία του European Innovation Scoreboard 2019

ΠΗΓΗ: European Innovation Scoreboard (2019)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Κάποιοι επιμένουν να ξεχνούν ότι η χώρα εξέρχεται από μια βαθιά οικονομική κρίση, απότοκη και του αναποτελεσματικού μοντέλου ανάπτυξης που ακολουθούσε για δεκαετίες.

ανάμεσα σε 28 χώρες της Ε.Ε. στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας». Πράγματι, η Ελλάδα κατατάσσεται 20η ανάμεσα σε 28 χώρες της Ε.Ε. στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας 2019. Αυτό συμβαίνει από το 2010.

Αυτό που αποκρύπτεται είναι η σαφής βελτίωση των επιδόσεων της χώρας τα τελευταία χρόνια. Οντως, οι επιδόσεις της χώρας βελτιώνονται σταθερά όσον αφορά τον δείκτη καινοτομίας, όπως αυτός υπολογίζεται από το European Innovation Scoreboard της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην έκθεση του 2019, πλησιάζοντας σταθερά προς τον ευρωπαϊκό μέ-

σον όρο (100) (βλ. Διάγραμμα 2).

Αλλά και επιμέρους δείκτες που αφορούν την καινοτόμο επιχειρηματικότητα και την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, και γίνονται συνήθως αντικείμενο άδικης κριτικής και απαξίωσης, είναι αποκαλυπτικοί: ενδεικτικά, ποτέ η χώρα δεν είχε σημειώσει καλύτερες επιδόσεις τόσο στη διαθεσιμότητα κεφαλαίων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου (η δημιουργία του Υπερταμείου Επιχειρηματικών Συμμετοχών EquiFund το 2016 είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα), όσο και στο ποσοστό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που διαθέτουν καινοτομία προϊόντων ή/και διαδικασιών όπως καταδεικνύεται στα Διαγράμματα 3 και 4.

Επίσης, η αύξηση της δημόσιας δαπάνης για Ε&Α προκάλεσε και αύξηση δαπανών Ε&Α από τον επιχειρηματικό τομέα, οι οποίες ήταν στάσιμες σε χαμηλά επίπεδα επί πολλά χρόνια: είναι αξιοσημείωτη η βελτίωση της Ελλάδας στον δείκτη δαπανών Ε&Α στον ιδιωτικό τομέα, και μάλιστα από ίδιους πόρους, που το 2017 ξεπέρασε για πρώτη φορά τη δημόσια δαπάνη παρουσιάζοντας σταθερή ετήσια αύξηση την περίοδο 2015-2017.

Το γεγονός αυτό αντανακλά την εμπιστοσύνη στις προοπτικές που διαγράφονται για την ελληνική οικονομία (βλ. Διάγραμμα 5). γ) «Η Ελλάδα κατατάσσεται 28η σε 28 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) στη δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος για καινοτομία».

Πράγματι, η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία σε 28 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) στη δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος για καινοτομία, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας. Εκείνο που αποκρύπτεται είναι ότι αυτή τη θέση καταλαμβάνει σταθερά από την καθέρωση του εν λόγω δείκτη, όπως και ότι τα τελευταία δύο χρόνια έχει βελτιώσει σημαντικά τις επιδόσεις της, σύμφωνα με το Διάγραμμα 6.

δ) «Η Ελλάδα κατατάσσεται 129η σε 137 χώρες στη συνεργασία Πανεπιστημίων – Βιομηχανίας στην Έρευνα».

Πράγματι, η Ελλάδα κατατάσσεται 129η σε 137 χώρες στη συνεργασία Πανεπιστημίων – Βιομηχανίας στην Έρευνα, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας 2017-2018 του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ.

Όμως, ουδέποτε στη χώρα έγινε επένδυση τέτοιας έκτασης

και με τόσο συστηματικό τρόπο στη διασύνδεση Πανεπιστημίων – Βιομηχανίας και στην αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, παρά μόνο τα τελευταία χρόνια. Εμβληματικό παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα «Έρευνα - Δημιουργώ - Καινοτομώ» της Ειδικής Υπηρεσίας της ΠΤΕΤ: 361 εκατ. ευρώ συμβασιολογήθηκαν το 2018 και επιπλέον 250 εκατ. ευρώ αναμένεται να συμβασιολογηθούν το 2019 για συνεργατικά έργα Πανεπιστημίων και Ερευνητικών Κέντρων με επιχειρήσεις. Ωφελούνται 729 επιχειρήσεις από τις οποίες οι 228 είναι νέες που δημιουργήθηκαν τα χρόνια της κρίσης. Από το προηγούμενο ποσό, 80 εκατ. ευρώ αφορούν τεχνολογίες που σχετίζονται με τη λεγόμενη 4η Βιομηχανική Επανάσταση (4ΒΕ). Οι καρποί αυτών των δράσεων σαφώς θα αποτυπωθούν στην επόμενη έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ.

ε) «Η Ελλάδα είναι ανείτοιμη για την 4 Β.Ε.».

Στην έκθεση του 2018, και πάλι του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, όπου η μέτρηση του Παγκόσμιου Δείκτη Ανταγωνιστικότητας έχει τροποποιηθεί για να συνυπολογιστεί και ο βαθμός ετοιμότητας της κάθε χώρας για την 4

Β.Ε., η Ελλάδα κατατάσσεται 57η μεταξύ 140 χωρών και ειδικότερα όσον αφορά τον πυλώνα της Καινοτομίας καταλαμβάνει την 44η θέση (<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/country-economy-profiles/#economy=GRC>). Ταυτόχρονα θα πρέπει να επισημανθεί πως στους δείκτες απήχθησης επιστημονικών δημοσιεύσεων και αριθμού διπλωμάτων ερευνητικής που κατατίθενται ανά εκατ. πληθυσμού, η Ελλάδα κινείται αναοδικά και κατατάσσεται 30η και 36η αντίστοιχα ανάμεσα σε 140 χώρες.

Εν κατακλείδι, κάποιο επιμέρους να ξεχνούν ότι η χώρα εξέρχεται από μια βαθιά οικονομική κρίση, απότοκη και του αναποτελεσματικού μοντέλου ανάπτυξης που ακολουθούσε για δεκαετίες. Όπως αποδεικνύεται από τα παραπάνω στοιχεία, τα τελευταία τέσσερα χρόνια δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην οικοδόμηση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου που εστιάζει στην Καινοτομία της Γνώσης. Ο σχεδιασμός αυτός αποτυπώνεται ολοκληρωμένα και συστηματικά στην «Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη & Δίκαιη Ανάπτυξη 2030» που είχε διαμορφώσει το υπουργείο Οικονομίας.

Σήμερα, το να μνησεί όψημα στο όνομα της Έρευνας και της Καινοτομίας με κόπιες διακρύβει, έχοντας ακολουθήσει στο παρελθόν εντελώς ανατίστοιχες πρακτικές, αποτελεί σοβαρή αντίφαση.

Βεβαίως, υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος για βελτίωση και το εξαιρετικής ποιότητας επιστημονικό δυναμικό μαζί με το αναδυόμενο νεοσύνη και υγιές «επιχειρείν» που διαθέτει η χώρα, αποτελούν τα καλύτερα εχέγγυα προς αυτή την κατεύθυνση. Η σημερινή θέση της Ελλάδας αναφορικά με τους δείκτες στην Έρευνα και Καινοτομία, όπως άλλωστε ισχύει και με άλλους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες, είναι σαφώς βελτιωμένη από το 2015 και αποτελεί μια χωρίς προηγούμενο παρακαταθήκη για τη σημερινή διακυβέρνηση. Το νερό έχει μπει πα στο αυλάκι. Το στοίχημα είναι να μη χαθεί αυτή η δυναμική.

* Ο κ. Κώστας Φωτάκης είναι διακεκριμένο μέλος του ΙΤΕ, ομότιμος καθηγητής Φυσικής Πανεπιστημίου Κρήτης, πρώην αν. υπουργός Έρευνας και Καινοτομίας.

** Ο κ. Αλέξανδρος Σελίμη είναι δάκτωρ Φυσικής Πανεπιστημίου Κρήτης, σύμβουλος Μεταφορών Τεχνολογίας.

β) «Η Ελλάδα κατατάσσεται 20η